

Держава, міжнародні організації та громадянське суспільство мають посилювати співпрацю задля підвищення ефективності правового захисту дітей, які стали жертвами воєнних дій. Важливими є розширення доступу до безоплатної правової допомоги, розвиток спеціальних програм реабілітації та психологічної підтримки, а також впровадження механізмів моніторингу дотримання прав дітей під час збройних конфліктів. Забезпечення комплексного підходу до вирішення цих питань є необхідною умовою для захисту найкращих інтересів дитини та гарантування її права на безпечне дитинство, навіть в умовах війни.

1. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989. *Офіційний вісник України*. 1991. № 13. Ст. 145.
2. Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах від 25.05.2000 р. *Офіційний вісник України*. 2004. № 29. Ст. 1940.
3. Женевські конвенції про захист жертв війни від 12.08.1949. *Офіційний вісник України*. 1954. № 12. Ст. 28.
4. Додаткові протоколи до Женевських конвенцій від 08.06.1977. *Офіційний вісник України*. 1979. № 6. Ст. 12.
6. Конвенція МОП № 182 про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці від 17.06.1999 р. *Офіційний вісник України*. 2000. № 45. Ст. 1916.
7. Римський статут Міжнародного кримінального суду від 17.07.1998. *Офіційний вісник України*. 2002. № 13. Ст. 573.
8. Паризькі принципи та керівні вказівки щодо дітей, пов'язаних зі збройними силами або озброєними групами від лютого 2007 року. *Офіційний вісник України*. 2007. № 12. Ст. 482.
9. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001. № 2402-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 30. Ст. 142.
10. Nalyvayko, L., & Chepik-Tregubenko, O. Ensuring the electoral rights of internally displaced persons in local elections: problems of theory and practice. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. Спец. вип. № 2. С. 59-64.

Сергій БИЗОВ

аспірант кафедри
адміністративно-правових дисциплін
та публічного управління
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Повномасштабна війна росії проти України загострила актуальність дослідження державної політики формування національно-патріотичної свідомості та викрила прогалини у цій сфері, починаючи від поширення ухлянення та закінчуючи участю підлітків і молоді у підривній діяльності, як-от: підпали автовок військових, диверсії на залізниці, вибухи в ТЦК тощо. Проте мають місце і численні прояви високого рівня національно-патріотичної свідомості – достатньо згадати черги в військкомати у перші дні війни у 2022 р. та щоденний героїзм мужніх захисників та захисниць на фронті.

В цій ситуації постає нагальна проблема реконструкції державної політики формування національно-патріотичної свідомості як основи укріплення національної стійкості та захисту національних інтересів в умовах екзистенційного протистояння з державою-терористом та її поплічниками. Формування національно-патріотичної свідомості молоді сьогодні є одним із найголовніших пріоритетів державної політики в Україні, важливою складовою забезпечення національної безпеки України [1].

Основні елементи, що складають державу як таку, включають чотири основні фактори: народ, уряд, земля і суверенітет. У сучасному суспільстві поняття «держави» містить в собі такі множинні значення, як політика, суспільство і природнича фізика. По суті, вона стає єдністю, яка охоплює політичні, соціальні та природні фізичні властивості. Національна свідомість – це ідентичність і визнання, яке люди на конкретній землі мають для держави, втілюючи свій когнітивний статус і психічний стан для ціннісного консенсусу

політичної спільноти.

З часу формування сучасної західної національної держави акцент на необхідності формування національно-патріотичної свідомості став основною передумовою дискурсу.

Вихідним принциповим положенням, на яке спирається дискурс державної політики формування національно-патріотичної свідомості, є інтерпретація патріотизму як ресурсу зміцнення національної безпеки та демократичної спроможності суспільства. Відомо, що рівень сформованості національної свідомості свідчить про стан зрілого і середнього рівня розвитку суспільства. Тому важливо мати більш глибоке розуміння соціально-історичного характеру національно-патріотичної свідомості, пов'язаного з демократичними цінностями. Саме з точки зору розвитку бачимо, що історичний розвиток знаходить об'єктивне відображення дійсності в національно-патріотичній свідомості, і навпаки, відображає в собі національно-патріотичну свідомість.

Не можна сказати, що форми національно-патріотичної свідомості завжди формуються стихійно, тому що вона не розвивається без волі особистості, або іншими словами, форми національно-патріотичної свідомості визначаються певними правилами і критеріями. Національні цінності посідають важливе місце в національно-патріотичній свідомості.

Форми національно-патріотичної свідомості, суспільної свідомості з огляду на свою відносну самостійність можуть активно впливати на принципову зміну характеру бази і структури, що становить основу суспільства в тих чи інших країнах. Як приклад можна навести процес кардинальних змін, що відбулися на території пострадянського простору. Якими б критичними не були соціально-політичні, економічні та правові зміни, що стрімко відбуваються в житті людства, вони набувають позитивного тону для нового формування свідомості народу, особливо національно-патріотичної свідомості. Закономірно, що національно-патріотична свідомість та її формування передусім починаються в самому серці національного пробудження. Сучасне відродження стає об'єктивною соціальною реальністю розвитку, що відповідає вимогам часу. Тому що воно формується і розвивається під впливом світогляду людей, життєвих висновків, взаємних відносин, волі і бажань, національного способу життя, національних звичаїв і традицій. Тому національний спосіб життя і культура є закономірним вираженням соціальної дійсності. Національна самоідентифікація означає визнання соціально-етнічної стабільності людей, що належать до тієї чи іншої національності. З огляду на національність людська і загальнолюдська цінності набули певної форми і вигляду. У національності присутній дух національної приналежності. Наш національний дух, сукупність наших національних почуттів, наша національна уява виражається як проста свідомість у наших настроях.

Важливість і святість розвитку національно-патріотичної свідомості для нації полягає в тому, що вона слугує забезпеченню і зміцненню незалежності нації, зміцненню морального духу, підвищенню відповідальності кожного представника нації за її майбутнє.

Наш народ пережив цей процес. Національно-патріотична свідомість послужила духовним ресурсом у позбавленні залежності від інших і об'єднанні нашого народу. У цьому сенсі слід зазначити, що українці проявили самопожертву для розвитку свідомості нашої нації і тим самим здобуття незалежності. Наші пращури бачили в народності не тільки розвиток нації, а й гарантію виживання і навіть її збереження. Фортецею цієї національності є національно-патріотична свідомість. Велику роль у згуртованості нації відіграють національні почуття і настрої. Спільні національні інтереси проявляються у вигляді історичних подій, любові до культури минулого, почуття національної гордості.

Термін «національно-патріотична свідомість» означає, що особа пізнала свій народ, свої права, свою честь і гідність. Тому повна самореалізація нації не може бути здійснена без правової держави. Нація може відчувати себе вільною тільки в лоні сучасної правової держави.

Структура національної ідентичності дуже складна і має різні рівні. Її первинним і головним елементом є етнічна приналежність. Складові елементи повсякденної свідомості, такі як етнічні погляди, звичаї, навички, норми поведінки, у вузькому сенсі означають усвідомлення національної ідентичності. На нашу думку, усвідомлення національної ідентичності включає:

- 1) свідомість етнічної одиниці та її ставлення до того чи іншого етносу;
- 2) вірність національним цінностям (мова, територія, демократична культура);
- 3) усвідомлення єдності соціальної держави;
- 4) патріотизм;
- 5) національно-визвольний рух, усвідомлення свободи на політичному рівні.

Усвідомлення національно-патріотичної свідомості та національної ідентичності, відчуття приналежності до тієї чи іншої нації не обмежується всебічним знанням її історичної культури та звичаїв. Можливо, це розширить можливість побачити нинішній стан нації та її подальші перспективи. Здатність бачити і розуміти майбутнє є необхідною складовою національно-патріотичної свідомості. Саме цим пояснюється справжній ренесанс української культури після початку повномасштабного вторгнення.

1. Бизов С. С., Лядер А. С. Механізм державної політики щодо формування кадрового потенціалу у сфері нацбезпеки та національно-патріотичної свідомості в Україні. *Вісник Національного університету цивільного захисту України*. 2022. № 2 (17). С. 338-343.

Данило ВОЛОХ

аспірант кафедри поліцейської діяльності
Національної академії внутрішніх справ
(м. Київ, Україна)

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС РАДИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Відповідно до статті 107 Основного Закону України Рада національної безпеки і оборони України є координаційним органом з питань національної безпеки і оборони при Президентові України. Рада національної безпеки і оборони України координує і контролює діяльність органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони.

Головою Ради національної безпеки і оборони України є Президент України. Персональний склад Ради національної безпеки і оборони України формує Президент України.

До складу Ради національної безпеки і оборони України за посадою входять Прем'єр-міністр України, Міністр оборони України, Голова Служби безпеки України, Міністр внутрішніх справ України, Міністр закордонних справ України. У засіданнях Ради національної безпеки і оборони України може брати участь Голова Верховної Ради України.

Рішення Ради національної безпеки і оборони України вводяться в дію указами Президента України. Компетенція та функції Ради національної безпеки і оборони України визначаються законом [1].

Згідно зі ст. 3 Закону України «Про Раду національної безпеки і оборони України» функціями Ради національної безпеки і оборони України є:

- 1) внесення пропозицій Президентові України щодо реалізації засад внутрішньої і зовнішньої політики у сфері національної безпеки і оборони;
- 2) координація та здійснення контролю за діяльністю органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони у мирний час;
- 3) координація та здійснення контролю за діяльністю органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони в умовах воєнного або надзвичайного стану та при виникненні кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці України.

Відповідно до функцій, визначених Конституцією України, Законом України «Про Раду національної безпеки і оборони України» та іншими законами, РНБО України:

1) розробляє та розглядає на своїх засіданнях питання, які відповідно до Конституції та законів України, Стратегії національної безпеки України, Воєнної доктрини України належать до сфери національної безпеки і оборони, та подає пропозиції Президентові України, приймає рішення щодо:

- визначення стратегічних національних інтересів України, концептуальних підходів та напрямів забезпечення національної безпеки і оборони у політичній, економічній, соціальній, воєнній, науково-технологічній, екологічній, інформаційній та інших сферах;
- проєктів державних програм, доктрин, законів України, указів Президента України, директив Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України, міжнародних договорів, інших нормативних актів та документів з питань національної безпеки і оборони;
- удосконалення системи забезпечення національної безпеки та організації оборони, утворення, реорганізації та ліквідації органів виконавчої влади у цій сфері;
- матеріального, фінансового, кадрового, організаційного та іншого забезпечення виконання заходів з питань національної безпеки і оборони тощо;